

Datum

2021-09-30

Vår referens

Daniel Kjellqvist

Stadsjurist

Daniel.Kjellqvist@malmo.se

**Remiss från Miljödepartementet angående betänkandet
- En rättssäker vindkraftsprövning (SOU 2021:53)
MN-2021-8699**

Sammanfattning

Miljönämnden har från kommunstyrelsen fått möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet En rättssäker vindkraftsprövning. Kommunerna måste idag aktivt tillstyrka för att ett tillstånd ska kunna ges till en vindkraftsanläggning, kommunerna har alltså veto över dessa ansökningar. Utredningsförslaget innebär att vetot ersätts med ett lokaliseringsbesked som ska meddelas av kommunen inom sex månader efter begäran.

Miljönämnden är positiv till ambitionen att skapa ökad demokratisk insyn och rättssäkerhet vid vindkraftsprövningar. Men förutsättningarna för detta är inte tillräckligt utredda och därför avstyrker miljönämnden utredningens förslag i dessa delar.

Miljönämnden anser vidare att förslaget kommer resultera i att betydligt högre krav ställs på kommunens översiktliga planering som innebär ett utökat behov av djupgående konsekvensanalyser redan i samband med framtagning eller revidering av översiktsplanen. Förslaget kan också leda till att områden utpekade för vindkraft kan komma att bli färre. Miljönämnden vill också understryka att det kommunala planmonopolet och vetot när det gäller vindkraftsetableringar är ett centralt verktyg i utbyggnaden av ett hållbart samhälle. Miljönämnden avstyrker därför förslaget i dessa delar.

Förslag till beslut

1. Miljönämnden svarar på kommunstyrelsens remiss enligt förvaltningens förslag till yttrande.
2. Miljönämnden justerar paragrafen omedelbart.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2021-09-30
- Bilaga 1 - En rättssäker vindkraftsprövning SOU 2021:53

Beslutsplanering

Miljönämnden, 2021-10-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt remiss från Miljödepartementet angående betänkandet En rättssäker vindkraftsprövning (SOU 2021:53), till bland annat miljönämnden för samråd. Svar önskas senast 2021-10-26, anstånd har begärts men ej beviljats.

Bakgrund

I samband med att tillståndspliktig vindkraft inte längre skulle prövas enligt plan- och bygglagen infördes 2009 ett krav på kommunal tillstyrkan i miljöbalken (16 kap. 4 §). Denna form av kommunalt veto, som ger möjlighet för kommuner att säga ja eller nej till vindkraftsetableringar, infördes för att det kommunala inflytandet över planeringen av mark- och vattenområden inte skulle försämrats.

Med anledning av kritik mot systemet med kommunal tillstyrkan, såsom det ser ut idag, har Miljödepartementet givit en särskild utredare i uppdrag att ta fram förslag som stärker rättssäkerheten och ökar förutsägbarheten och effektiviteten i prövningen av vindkraftsanläggningar.

Kritiken som riktas mot systemet är bland annat att kommuner inte behöver motivera sina beslut, att besluten kan ändras sent i tillståndsprövsprocessen samt att det inte finns några krav på inom vilken tid en förfrågan om tillstyrkan behöver hanteras av kommuner. Detta innebär en lägre rättssäkerhet för vindkraftsprojektörerna samt lägre effektivitet i den rättsliga tillståndsprövningen.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att en särskild lag om lokaliseringsbesked för vissa vindkraftsanläggningar införs. Lagen föreslås träda ikraft den 1 januari 2023. Lagen innebär i korthet att kommuner, på begäran av den som vill anlägga en tillståndspliktig vindkraftsanläggning, ska avge ett lokaliseringsbesked. En begäran om lokaliseringsbesked ska innehålla uppgifter om projektområdets utbredning, de planerade vindkraftverkens högsta höjd och det största antal vindkraftverk som kan komma att uppföras.

Ett lokaliseringsbesked kan antingen vara positivt (tillstyrkan) eller negativt (avstyrkan). Kommunen ska motivera sitt beslut och redovisa vilka omständigheter som varit avgörande för beslutet. Beslutet ska lämnas inom sex månader från det att en begäran lämnats in och beskedet föreslås gälla i fem år från att det meddelats.

Om en begäran om lokaliseringsbesked avser en vindkraftsanläggning som är förenlig med den mark- och vattenanvändning som är angiven i kommunens översiktsplan ska kommunen som huvudregel tillstyrka begäran. Detta gäller under förutsättning att kommunens översiktsplan är aktuell, att vindkraftverkens högsta planerade höjd och största planerade antal är lämpliga med hänsyn till platsens förutsättningar samt att det i övrigt inte finns särskilda skäl som kommunen inte kunnat förutse som skulle göra verksamheten olämplig för den avsedda platsen. Kommunen ska, enligt förslaget, göra en snäv bedömning av lämplig mark- och vattenanvändning och inte ta hänsyn till vindkraftsanläggningens påverkan på till exempel naturmiljön i området.

Vad gäller en begäran om lokaliseringsbesked för ett projekt som är tänkt att utföras på en plats som inte är utpekad som lämplig för vindkraft eller på ett sätt som inte är förenligt med översiktsplanen så kommer kommunen i princip vara helt fri att meddela positivt eller negativt lokaliseringsbesked.

Vidare tillståndsprövning enligt miljöbalken föreslås även göras beroende av att ett kommunalt beslut om lokaliseringsbesked fattats och att kommunen tillstyrkt etableringen.

Beslut om lokaliseringsbesked ska kunna överklagas av den som beslutet angår och går emot, vilket även inkluderar miljöorganisationer. Positiva lokaliseringsbesked ska enbart kunna överklagas i samband med att tillståndsbeslut enligt miljöbalken meddelas, medan ett negativt lokaliseringsbesked ska kunna överklagas direkt.

För att underlätta tillståndsprocesser och göra kommuner och närboende mer positiva till vindkraftsetableringar bedömer utredningen att en ekonomisk kompensation i någon form bör utgå till de kommuner och lokalsamhällen som påverkas av vindkraftsetableringar. Ersättning förhandlas i dagsläget från fall till fall och utredningen föreslår i stället att ekonomisk ersättning tydligare ska regleras, som en del i målet att öka förutsebarheten och rättssäkerheten i prövningen.

För att säkerställa att översiktsplanerna, med avseende på vindkraft, är så uppdaterade och detaljerade som det behöver vara bör det enligt utredningen införas ett planeringsstöd motsvarande det som fanns under åren 2007–2012 och som administrerades av Boverket.

Förvaltningens förslag till yttrande

Miljönämnden är positiv till ambitionen att skapa ökad förutsebarhet och rättssäkerhet vid vindkraftsprövningar. Men förutsättningarna för detta är inte tillräckligt utredda och därför avstyrker miljönämnden utredningens förslag i dessa delar.

Det kommunala planmonopolet och vetot vid vindkraftsetableringar är ett centralt verktyg i utbyggnaden av ett hållbart samhälle oavsett om det gäller landsbygden eller mer tätbefolkade områden. I det sammanhanget har det kommunala vetot enligt 16 kap. 4 § miljöbalken en särställning då det specifikt gäller vindkraftsetablering. Konsekvenserna av denna verksamhet är ofta svårbedömda ur både ett planeringsperspektiv och ett miljö- och hälsoskyddsperspektiv.

Utredningen anser att det är rimligt att kommunen som huvudregel inte ska få avge negativt lokaliseringsbesked avseende en vindkraftsanläggning som är förenlig med översiktsplanen. Detta ställer högre krav på arbetet med översiktsplanen. Det innebär att de områden som utpekats i översiktsplanen måste spegla kommunens vilja till utbyggnad av vindkraft och är väl utredda speciellt med avseende på både anläggningstekniska detaljer och miljö- och hälsomässiga konsekvenser. Oaktat om mer genomarbetade översiktsplaner tas fram eller inte så ser miljönämnden en stor risk för att kommuner ändå väljer att inte peka ut områden för vindkraft. Detta då konsekvenserna av en vindkraftsetablering, i förhållande till annan verksamhet, är komplexa och föränderliga över tid. Förslaget riskerar därför att leda till att färre vindkraftsetableringar kommer till stånd. Miljönämnden avstyrker förslaget.

Miljönämnden anser vidare att det är tveksamt om förutsättningarna för ett positivt lokaliseringsbesked ska bero på om kommunen pekat ut området i dess översiktsplan. Planen är till sin karaktär strategisk och inte juridiskt bindande. Kommunen bör dock kunna förväntas ha

för avsikt att långsiktigt förverkliga de ambitioner den ger uttryck för i översiktsplanen. En vindkraftsaktör bör kunna använda sig av översiktsplanen i sin tidiga dialog med kommunen. I sådana fall behöver inte förutsättningarna för ett positivt lokaliseringsbesked regleras särskilt på det sätt utredningen föreslår. Om förutsättningarna inte regleras särskilt bör det räcka med att lokaliseringsbeskedet prövas genom laglighetsprövning i enlighet med kommunallagen, det vill säga att det inte är lämpligheten utan lagligheten i prövningen av lokaliseringsbeskedet som överinstansen ska pröva. Miljönämnden avstyrker förslaget i dessa delar.

Gällande förslaget att tydligare reglera frågan om ekonomisk kompensation till kommuner och lokalsamhällen anser miljönämnden att betänkandet inte har utrett frågan i tillräcklig omfattning för att kunna lämna synpunkter.

Barnkonventionen

Beaktande av barnkonventionen är inte aktuellt i detta ärende.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Cornelia Englén
Kanslichef